

FRÁSÖGN

af 13. fundi sameiginlegrar þingmannanefndar Íslands og Evrópusambandsins sem haldinn var með fjarfundarbúnaði 9. nóvember 2020.

Fundur sameiginlegrar þingmannanefndar Íslands og Evrópusambandsins fór fram með fjarfundarbúnaði 9. nóvember sl. Af hálfu Alþingis sóttu fundinn Sigríður Á. Andersen, formaður, Smári McCarthy, varaformaður, Hanna Katrín Friðriksson, Jón Gunnarsson og Silja Dögg Gunnarsdóttir. Fyrir hönd Evrópuþingsins sátu fundinn þingmennirnir Andreas Schwab, Zdzisław Krasnodębski, Alessandro Panza og Christel Schaldemose.

Fundinum stýrðu Sigríður Á. Andersen og Andreas Schwab. Helstu dagskrármál voru samvinna á tímum COVID-19-heimsfaraldursins, samskipti Íslands og ESB og þróun Schengen-samstarfsins. Í upphafsávarpi sínu lýsti Schwab yfir ánægju sinni með að fundurinn væri haldinn, þrátt fyrir flóknar aðstæður vegna faraldursins. Það væri til marks um góða samvinnu Íslands og ESB. Sigríður sagði að þrátt fyrir að það hefði verið ánægjulegt að fá sendinefndina til Íslands væri jákvætt að fjarfundir sem þessir gætu skilað svipuðum árangri.

Í umræðu um samskipti Íslands og ESB sagði Guðlaugur Þór Þórðarson, utanríkis- og þróunarsamvinnuráðherra, EES-samninginn vera hornsteininn í samskiptum Íslands og ESB. Hann lagði áherslu á mikilvægi samvinnu ríkja í baráttunni við COVID-19-faraldurinn og að taka þyrfti tillit til landfræðilega einangraðra svæða. Þá væri mikilvægt að ESB og Bretland kæmust að samkomulagi um útgöngusamning Bretlands úr ESB þar sem útganga án samnings yrði skaðleg fyrir efnahag EES-ríkjanna og Íslands. Guðlaugur upplýsti að Ísland og Bretland ættu í tvíhliða viðræðum um ýmis mál, m.a. um viðskipti, fiskveiðar, menntun og almannatryggingar. Þá hygðist Ísland óska eftir endurskoðun tollasamninga Íslands og ESB um landbúnaðarafurðir og -vörur sem undirritaðir voru 2015. Jafnframt væri nauðsynlegt að efla samvinnu Íslands og ESB um viðskipti með sjávarafurðir. Amelie Weidner kom fram fyrir hönd þýsku formennskunnar í Ráði ESB og ítrekaði mikilvægi góðrar samvinnu á tímum COVID-19-faraldursins, ekki síst í málaflökkum á borð við menntun, rannsóknir og nýsköpun. Lykilatriði væri að standa vörð um innri markaðinn á öllu EES-svæðinu svo tryggja mætti hagsæld svæðisins og samkeppnishæfni. Clara Ganslandt, yfirmaður Vestur-Evrópudeildar utanríkisþjónustu ESB sagði EES-samninginn grundvöll góðrar samvinnu Íslands og ESB. Samningurinn hefði gert það mögulegt að bregðast við COVID-19-faraldrinum á skjótan hátt, t.d. hvað varðar afhendingu lækningatækja og þátttöku í sameiginlegu innkaupakerfi (e. joint procurement mechanism) innan EES-svæðisins. Ganslandt hrósaði Íslandi fyrir innleiðingu þriðja orkupakkans og fjármálapakkans og vonaðist eftir skjótri innleiðingu á umhverfisvæna orkupakkanum (e. clean energy package). Hvað varðar útgöngu Bretlands úr ESB þá sagði Ganslandt að innan ESB ríkti skilningur á áhyggjum Íslands og nauðsyn þess að EES/EFTA-ríkin væru reglulega upplýst um gang mála. Sigríður Á. Andersen lagði áherslu á mikilvægi aðkomu Íslands að ákvörðunum ESB á mótunarstigi, sérstaklega á þeim sviðum sem Ísland hefur mestra hagsmuna að gæta. Andreas Schwab sagði samvinnu ESB og Íslands ná til sviða langt utan við gildissvið EES-samningsins og tók sem dæmi að ráðstefna forseta þjóðþinga Evrópu (e. Conference of Presidents of the European Parliament) hefði ákveðið að hefja formleg samskipti við Norðurlandaráð.

Í umræðu um samvinnu á tímum COVID-19-faraldursins fluttu Zdzisław Krasnodębski og Sigríður Á. Andersen framsögur. Krasnodębski hrósaði íslenskum stjórnvöldum fyrir það hvernig tekist hefði verið á við faraldurinn á Íslandi með reglubundnum skimunum og rakningu smita. Þá væri hann forvitinn að vita af hverju smitum færi fjölgandi í seinni bylgju faraldursins og hefði jafnframt áhuga á að heyra nánar um nýjar hömlur sem Ísland hefði sett á ferðalög. Sigríður sagði að þegar ráðist hefði verið í aðgerðir í fyrri bylgjunni hefði hún þegar verið á niðurleið svo erfitt væri að meta raunverulegan árangur aðgerðanna. Markmið aðgerðanna á

Íslandi hefði verið að fletja út kúrvu faraldursins til að tryggja að heilbrigðiskerfið stæðist álagið, sem hefði tekist vel. Hún áréttaði að harðar takmarkanir hefðu neikvæð áhrif á heilbrigðiskerfið og velferð samfélagsins og því væri mikilvægt að gæta meðalhófs og líta til sjálfbærra aðgerða sem gætu varað til lengri tíma. Harðari aðgerðir skiluðu ekki endilega jákvæðari útkomu og nauðsynlegt væri að veða þær og meta með tilliti til skerðingar á grunnréttindum borgaranna. Guðlaugur Þór sagði að aðgerðir íslenskra stjórnvalda væru að skila árangri og fjöldi nýrra smita væri á niðurleið. Að hans mati væri þó ekki hægt að viðhalda hömlum til lengri tíma heldur þyrfti samfélagið að læra að lifa með þessum nýja veruleika. Hanna Katrín Friðriksson sagði mikilvægt að standa vörð um réttindi borgaranna og lýsti yfir áhyggjum af stöðu ungs fólks í faraldrinum. Mikilvægt væri að þessi hópur gleymdist ekki og huga þyrfti að framtíð þeirra, menntun og félagsfærni. Schwab tók undir orð Hönnu Katrínar og sagði mikilvægt að beina frekari sjónum að ungu fólki í faraldrinum. Christel Schaldemose sagði að auka þyrfti samvinnu innan ríkja ESB á sviði heilbrigðismála.

Næst var fjallað um þróun Schengen-samstarfsins þar sem Sigríður Á. Andersen og Andreas Schwab fluttu framsögur. Í framsögu sinni sagði Sigríður Schengen-samstarfið vera Íslandi mjög mikilvægt, sérstaklega með tilliti til aukinna umsvifa í ferðapjónustu. Mikilvægt væri að ræða frekari þróun samstarfsins, ekki síst ferli umsókna um alþjóðlega vernd. Ísland hefði hlutfallslega tekið á móti miklum fjölda hælisleitenda. Sameiginlegur skilningur og samstaða þyrfti að ríkja milli Schengen-ríkjanna og styrkja þyrfti ytri landamæri ESB. Skoða mætti hvort unnt væri að meðhöndla umsóknirnar á ytri landamærunum frekar en í ríkjunum sjálfum þar sem oft tæki langan tíma að auðkenna umsækjendur sem koma frá öðrum Schengen-ríkjum. Schwab sagði að staðan væri flókin og ekki væri raunhæft að meðhöndla umsóknir á ytri landamærunum að svo stöddu. Þróun á sviði ETIAS-ferðaheimildarkerfisins fæli aftur á móti í sér sóknarfæri og væri ætlað að auðvelda ferðir yfir landamæri en tryggja á sama tíma öryggi og draga úr ólögumætum fólksflutningum.

14. fundur sameiginlegrar þingmannanefndar Íslands og Evrópusambandsins er ráðgerður í Reykjavík á næsta ári.